

bizonyítéka épen az a szelvény, amelyet dr. KORMOS T. vázlata alapján LÖRENTHEY dr. úr közölt még 1905-ben balatoni munkájában a peremartoni Somlódombról; ezen szelvény szerint ugyanis az Unio Wetzleri-s réteg felett sárga agyag és erre édesvízi mészkő települ. E rétegsorrend helyességéről magam is meggyőződtem a helyszínén, sőt azt ki is egészítettem, amennyiben megállapíthattam, hogy az Unio Wetzleri-s réteg alatt a cong. triangularis és balatonica rétegsoportnak hat kövületes rétege van, amiről részletesebben más alkalommal szölok.

Végül még csak azt jegyzem meg, hogy a napokban KORMOS TIVADAR dr. úr arról értesített, hogy sajtó alatt levő munkájában, amely a Balatonmellék alsó pleisztocén rétegeit és faunáját tárgyalja, a nagyvázsony—mencshelyi édesvízi mészkőről olyan eredményű vizsgálatokat közöl, amelyek az én felfogásomat «teljes mértékben fedik».

Kelt Selmecbányán, 1910 március 15-én.

GEOLÓGIAI ESEMÉNYEK.

A) Nemzetközi Vas- és Gépipari kiállítás Budapesten.

F. évi május hónap 11-én nyitotta meg JÓZSEF királyi herceg a Nemzetközi Vas- és Gépipari kiállítást a Városligeti Iparcsarnokban. Nagyjelentőségű esemény ez hazánk közgazdasági életében, amely esemény némi részben minket geológusokat is érdekel. Mellőzve a kiállítás ismertetését, e helyütt csupán a geológusokat érdeklő dolgokról emlékeznünk meg. Ilyen kiállítások: a TRAUZL-féle mélyfúró-gépek, továbbá MARX és MÉREI. s a Süss-féle cégek tudományos műszerkiállítása, a KOHN-féle bányatermékek, s végül a magyar kir. állami vasgyárak kiállításából a vajdahunyadi vasérc s vaskövek sorozata.

a) TRAUZL-féle mélyfúró és motorépítő betéti társaság (Wien IV/2. Heugasse 80.; Budapest IX., Lónyay-utca 22.) kiállította eredeti kanadai petróleum és földgáz fúrójának mintáját, 1:12 arányú teljes felszereléssel, amely mintegy másfél méter magas fúrotornyával igen izléses képet nyújtott a szemlélőnek. Ezzel a furóval a cég 1200 méter mélységig képes lehatolni és ezzel fúrta meg többek között Romániában a Bajkói sóstó mellett levő gazdag petróleum-telepeket. Kiállította továbbá a Trauzl-féle egyetemleges rapid fúrókészüléket 1:10 arányú mintában; ezzel 800 méter mélységig lehet lehatolni. A két fúrotorony-mintán kívül számos fúrószerszám diszítette az érdekes kiállítást.

b) MARX és MÉREI tudományos műszergyárának (Budapest, VI., Bulcsu-utca 7. sz.) kiállítása igen szép képet nyújt eme szépen fejlődő laboratóriumi ipargyárról, amely a fizikai és kémiai kísérleti eszközökön kívül főképp nyomásmérőket (manométer), légürmérőket, hőmérőket és Röntgen-

berendezéseket állít elő. A gyárnak külön specialitása az elektromos szikra-indítók előállítása, amelyeket Ausztria-Magyarországban csupán ez a gyár készít. A kémikusokat érdeklí főképp a laboratóriumi munkaasztalok gyártása teljes felszereléssel, gáz-, víz-, villany-, nyomás- és szívás-vezetékekkel. Szép sikerrel működik a precíziós műszerek terén is. Figyelemreméltó jelenség, hogy ez a cég megszerkeszti a legkényesebb műszereket is, úgy hogy kémikusaink most már nem szorulnak mindenben a külföldre. Így ez a cég szerkesztette és szállítja a TREITZ PÉTER-féle areopiknometert, a talajban levő fiziológiai hatású mész meghatározásához; továbbá a talajnak széllel való szétválasztásához a szelelő-készüléket.

Kivánatos volna, hogy a kémikus és talajvizsgálattal foglalkozó körök minél jobban felkarolják ezt a minden ízében magyar vállalatot, amelynek munkássága mindnyájunk figyelmét s rokonszenvét kiérdemli.

c) SÜSS NÁNDOR-féle mechanikai műintézet (Budapest, I., Csörsz-utca 39.) különféle precíziós műszereket állított ki, a régóta ismert finom s pontos kivitelben.

d) KOHN GYULA és fia bányatermék kiállítás (Budapest, VI., Teréz-körút 50.). Eredetiben bemutatta a vas- és acélöntvények számára szolgáló tűzálló-anyagokat. Az Ia számú tűzálló agyag-minta fehér kaolinos agyag (termőhelye kitüntetve nincs), magasfokú (Seeger 34°) tűzálló agyag üvegyárak és acélöntődék részére. Ott láttuk továbbá a pestszentlőrinci coulee kavicsot s kavicsos homokot (rozsdaszínű borsónyi kavicsokkal) beton számára. A bodajki hófehér finom kovarcos cukor-homok magnak (Kerne) a vasöntődék számára és üvegyáraknak. A diósi éles szemű kvarchomok Martin-kemencéknek, tömegnek (Masse) és vasöntődéknek magnak (Kerne). Bicskéről világos krémszínű kovarchomok és barnaszínű homok szintén tömegnek és magnak. Ia sz. fehér kovarekő nyers darabokban valószínűleg külföldről. vas-, acél- és üvegyárak számára. Ugyancsak külföldinek látszott a kovaföld (Kieselguhr) meglehetősen elszigeteléshez. Ez az anyag tudomásunk szerint Heves megyében Szurdokpüspöki körül kitűnő minőségben van, s ott a Magyar-Német-Kovaföld Részvénytársaság kutatja is. Ismeretlen lelőhelyű igen finom kaolin is látható a sorozatban; úgy véljük, hogy a beregszászi kaolinok ugyanily kitűnő minőségűek. Ismeretlen lelőhelyű finom minőségű földpát is van ott porcellángyáraknak fényezésre. A fehér és vörös Ia mészpátot s örölt finom fehér dolomiton kívül márgaföldet is látunk kiállítva, továbbá Kisterenyéről való barnás agyagot, amelyből finom, vörös díszteglát készítenek. Igen érdekes a trasz-puzzolán-föld nevű kékesfehér árnyalatú könnyű tajtkőszerű anyag is. Végül ércek zárják be a sorozatot. Gömörmegeből 12%-os rézérc; a szepes megyei Glatzról 50%-os barna vasérc. Alsószolcsváról 42—48% fémmangán tartalmú piroluzit, a gömörmegei Meléte tájáról gálmai cinkérc 25% vastartalommal, ugyancsak Melétéről 56%-os barnavasérc (limonit). A gömörmegei Vernárról 60% vastartalmú fényes vasércet (hematitot) látunk. Nevezetes, hogy KOHN és TÁRSA gyűjteményében látjuk először ezt a jó magyar nevet: fényes vasérc a hematit jelölésére.

e) A magyar királyi állami vasgyárak központi igazgatósága (Budapest, X., kőbányai-út 21.) budapesti, diósgyőri, vajdahunyadi, zólyombrezói és kudsiri telepeinek gyártmányait állította ki. Ezek közül bennünket közelebről a vajdahunyadi m. kir. Vasgyárvasérci és vaskövei érdekelnek. A 67—87. sz. alatt közönséges barna vasérc, mangándús kékérc, világos és sötétszürke pátvasérc vannak kiállítva; igen érdekes volt a barna- és pátvasérc átmenete, továbbá a réteges barnavasérc a keleti feltárásokból; a veres színű lugzott barna vasérc, az aranyosi mangános érc; a Szukováthy-tárolt rostos vascsilláma, a nyiresfalvai mágnusvasérc s végül a ruszkatói vaskövek.

B) Elismerés a magyar királyi Földtani Intézet működéséről.

A képviselőház máj. 2-iki ülésén HERCZEGH SÁNDOR igen elismerő szavakkal nyilatkozott a m. kir. Földtani Intézetéről, amiként ezt az «Országgyűlési Értesítő» 145. országos ülésének jegyzőkönyvében olvassuk.

«Ülés 1911 május hó 2-án kedden, BERZEVICZY ALBERT elnöklete alatt; a kormány részéről jelen vannak: LUKÁCS LÁSZLÓ, gróf SERÉNYI BÉLA, gróf ZICHY JÁNOS, SZÉKELY FERENC miniszterek.

HERCZEG SÁNDOR: Földtani intézetünk támogatására a miniszter úr által beállított 100%-nyi költség-többletet szintén örömmel üdvözlöm, mert hiszen ez egy nagyon jól sikerült, nagy horderejű és jól bevált intézményünk. Ennél is az a kérés, hogy méltóztassék minél népszerűbbé tenni, mert különösen igen nagy horderejű dolgot lehetne csinálni a künn működő kataszteri biztosokkal, a talajviszonyokról szóló munkálatokat összeszedve; grafikus módon minden község talajrétegmintákat összeállítva táblázatot készítsen, hogy tudja a polgárság azt, hogy mely növény termelésével miféle anyagait veszi ki a földnek és hogy az istállótrágyán kívül milyen műtrágyával pótolhatja a földnek ez elhasznált anyagait. Talán leghelyesebb volna, ha a vándortanítók vennék kezükbe az így összeállított grafikus kimutatásokat és ezek alapján magyaráznák meg a gazdaközönségnek, hogy mely növény termelésével miféle tápanyagot vesz ki a földből és milyen műtrágyával mikép pótolhatja azt többtermése érdekében. Végül felhívom a miniszter úr figyelmét az artézi kutakra. Az artézi kutak kérdése az Alföld vidékein valóságos életkérdés. Ma az artézi kutak tekintetében a legtöbb helyen oly pocsékoló, rendszertelen állapotok vannak, hogy már a községek igen súlyos megterhelésével felállított artézi kutaknak vízkiadó ereje is nagyon sok helyen csökken. Amíg azelőtt másfél méterre is felugrott a földből kitorzó víz, ma már 60—80—100.000 K költségbefektetés után mind lejjebb és lejjebb, négy-öt lépesővel mélyebben kell ásni a földet és még így is folyton kevesebb és kevesebb vizet lehet kapni. Kívánatos volna tehát e nagy horderejű kérdésnek valamely praktikusabb rendszer és beosztás szerinti rendezése. A földtani intézet tanácsa alapján a földművelésügyi minisz-

térium feladatai közé tartozna, hogy jó és bővizű kutakkal lássa el a vízben szegény vidékeket.

Minthogy a kormány a földmivelésügyi miniszter úrnak különben nagy-szabású törekvéseit a költségvetésben kellően nem honorálja és nem támogatja és minthogy a legfontosabb tárcát a szükségnek megfelelően nem dotálja, a költségvetést nem fogadom el. (Helyeslés balfelől.)»

TÁRSULATI ÜGYEK.

A) A Magyarhoni Földtani Társulat szakülései.

1. Jegyzőkönyv az 1911 március hó 1-én tartott szakülésről.

Az ülés helyisége a kir. magy. Természettudományi Társulat előadó terme (Budapest, VIII. Eszterházy-utca 16.), kezdete délután 5 órakor.

Elnök: SCHAFARZIK FERENC dr. m. kir. bányatanácsos, műegyetemi tanár.

Megjelentek: BAUER GYULA, BÉKEY IMRE GÁBOR, BRYSON PIROSKA, ERÓDI KÁLMÁN dr., FINGER BÉLA, FRICKE HENRIK dr., HILLEBRAND JENŐ, HORUSITZKY HENRIK, ILOSVAY LAJOS dr., KADIÓ OTTOKÁR dr., KADIÓ OTTOKÁRDÉ, KOCH ANTAL dr., KOCH FERDINAND dr., KOCH NÁNDOR dr., KRENNER JÓZSEF SÁNDOR dr., KULCSÁR KÁLMÁN, LÓCZY LAJOS dr., LŐRENTHEY IMRE dr., PÁLFY MÓR dr., PANTÓ DEZSÓ, PAPP KÁROLY dr., PÁVAY-VAJNA FERENC dr., POMMERANTZ KÁROLY, PRZYBORSKI MÓR, TELEGDI ROTH KÁROLY dr., TELEGDI ROTH LAJOS, SIEGMETH KÁROLY, STREDA REZSÓ dr., VARGHA GYÖRGY dr., VENDL ALADÁR dr., VIGH GYULA, VOGL VIKTOR, VIZER VILMOS, ZSIGMONDY ÁRPÁD társulati tagok. Összesen 35-en.

Elnök üdvözlőlvén a szép számban összegyűlt tagokat, felhívja az elsőtítkárt jelentésének megtételére.

PAPP KÁROLY dr. elsőtítkárt bejelenti a f. évi jan. 25-én megválasztott 1 pártoló, 3 örökítő és 10 rendes tag névsorát.

Elnök felkéri KOCH FERDINAND dr. zágrábi geológust, hogy: „A horvátországi Karszt és a Velebit-hegység földtani viszonyai című előadását tartsa meg.

KOCH FERDO zágrábi geológus és múzeumi kusztos német nyelven a horvát karsztban előforduló képződményeket tárgyalja s felsorolja az egyes kőzetek korát bizonyító kövületeket is. Kiemeli, hogy a legrégebb kőzet itt felső karbonkorú. A Velebit-hegység főtömege azonban triász, júra és krétakori kőzetekből épült fel, míg fiatalabb, harmadkori képződmények csak a tengerparton mutatkoznak. Az előadó előadását nagyszámú kőzetminta, fényképfelvétel és földtani szelvény bemutatásával élénkítette, s különös figyelmet fordított a terület gazdaságilag is fontos vízrajzára, valamint a hasznosítható kőzetekre.

VOGL VIKTOR az elhangzott előadással kapcsolatosan megjegyzi, hogy a magyar-horvát tengerpart Fiume—Novi közötti részén a krétamészkövek némileg eltérnek a Karlopaço—Jablanac vidékéről bemutatottaktól. Egyébként igen helyesnek tartja azt, hogy előadó mellőzi a «turon» és «szenon» megjelöléseket, egyrészt mert a talált kövületek alapján bajos határozott korra következtetni, másrészt pedig azért, mert még az sem bizonyos, vajjon a krétát itt jogosan ketté lehet-e választani.